

N. Priказыuk, PhD in Economics, Associate Professor,
T. Motashko PhD in Economics, assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

ROLE OF INTERNET IN INSURANCE SERVICES REALIZATION

The role of the Internet in the implementation of insurance products is investigated. It is founded the Internet in insurance performs presentable and realizable function. The benefits of using Internet technologies for business of insurance market are determined.

Keywords: online insurance distribution channels of insurance services, direct marketing, online insurance, sale of insurance services over the Internet.

УДК 368.025.6:368.11
JEL G 22

Т. Кривошлик, канд. екон. наук, доц.
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РИЗИКУ ПРИ УКЛАДАННІ ДОГОВОРІВ СТРАХУВАННЯ МАЙНА ГРОМАДЯН

У статті досліджено практичні аспекти проведення оцінки ризику при страхуванні майна громадян. Визначено її зміст та місце в андерайтинговій діяльності страхової компанії. Розкрито особливості етапів оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян.

Ключові слова: оцінка ризику; страхування майна громадян; андерайтинг; відбір ризиків; кількісна оцінка ризику.

Постановка проблеми. Для того щоб укласти договір страхування майна, страховик має здійснити ряд дій, пов'язаних з оцінкою ризику. Вона має свою специфіку щодо кожного виду страхування майна і передусє укладенню договору страхування, коли збирається і аналізується інформація про об'єкт страхування та особу страхувальника (з урахуванням фізичних та психологічних небезпек). Проте такі дії страховик здійснює, як правило, при страхуванні майнових ризиків юридичних осіб, оскільки вони вважаються складними і вимагають створення індивідуальних програм страхового покриття. Натомість склалося хибне враження, що майнові ризики громадян достатньо прості й однорідні, а тому процес прийняття їх на страхування відносно нескладний. І це зрозуміло, оскільки умови правил страхування майна громадян (крім страхування наземних транспортних засобів), передбачають укладення договору не тільки на основі письмової, але й усної заяви страхувальника, навіть без огляду майна. За таких умов оцінка ризику при прийнятті на страхування майна, що належить громадянам практично не здійснюється, і по суті, має формальне значення. Безпосередні переговори суб'єктів договору страхування в цьому разі обмежуються лише визначенням переліку страхових ризиків, строку страхування, розміру страхової суми, тарифної ставки та страхової премії. Такий порядок прийняття на страхування майна громадян свідчить про те, що процес оцінки ризику залишається неврегульованим і потребує суттєвого опрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні та практичні аспекти оцінки ризику при укладанні договорів страхування знайшли своє висвітлення в роботах вітчизняних і зарубіжних учених: О.О. Гаманкової, О.Д.Вовчак, С.Л.Єфімова, Л.Н.Литвинової, А. Зайцевої, О.О.Охрименко, Р.В.Пікус, Т.А.Федорової, В.М. Фурмана, В.В.Шахова, Я.П.Шумелди, Р.Т.Юлдашева та інших дослідників.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Разом з тим, організаційні аспекти проведення оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян залишаються недостатньо дослідженими. Дотепер у науковців та практиків страхової галузі не існує єдиної думки щодо визначення змісту поняття "оцінка ризику". Недосконалою є і законодавча та нормативна база страхування. Зокрема, в Законі України "Про страхування" не визначено таке базове поняття, як оцінка ризику. Крім того, у нормативному забезпеченні страхових компаній щодо організа-

ції проведення страхування майна чітко не визначено порядок здійснення оцінки ризику за конкретними видами страхування майна громадян.

Метою статті є виявлення змісту та особливостей проведення оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найменш досліджених у страховій діяльності є питання про оцінку ризику. Нині серед науковців немає однозначного визначення терміну "оцінка ризику", що пояснюється рядом причин. По-перше, в радянській економічній науці ризик як економічна категорія не знаходив визначення, відповідно не використовувався термін "оцінка ризику"; по-друге, в умовах формування ринкової економіки поняття "ризик" та "оцінка ризику" стали досить поширеними і трактування їх дефініцій вченими дістало доволіну форму.

Зауважимо, що оцінку ризику слід розглядати: по-перше, як один з етапів ризик-менеджменту; по-друге, як один з етапів андерайтингу, який здійснюється під час прийняття ризику на страхування; по-третє, як дія страховика щодо визначення розміру збитку в разі настання страхового випадку за договором страхування. На початкових етапах формування ринкових відносин в Україні, у сфері страхування не було ні теоретичних, ні практичних підстав розмежовувати оцінку ризику за напрямками використання. Проте в теперішній час така потреба настала. Всі три вищезазначені підходи щодо використання оцінки ризику є однаково актуальними. Ми наразі розглядаємо оцінку ризику, як один з етапів андерайтингу, який здійснюється під час прийняття ризику на страхування. Відповідно аналіз окремих робіт учених свідчать про існування різноманітних поглядів на проблему визначення змісту цього поняття.

Так, за твердженням російського вченого В.В. Шахова "рівень ризику оцінюється ймовірністю його настання та очікуваних збитків, заподіяних об'єкту страхування при настанні ризику (страхового випадку)" [1, с. 103]. Подібну точку розу висловлює й український учений Я.П.Шумелда, наголошуючи на тому, що під оцінкою ризику слід розуміти "ймовірність настання ризиків та величин можливих збитків" [2, с. 21]. Опосередковано таку ж думку висловлює український учений В.М.Фурман, який зазначає, що на етапі оцінювання ризику "визначають розміри та частоту настання можливих збитків" [3, с. 193].

Український учений С.С.Осадець визначає оцінку ризику тільки як "аналіз ризикових обставин, які всебічно характеризують ризик на підставі інформації, що подається в повному обсязі" [4, с. 562]. На нашу думку, такий підхід є дуже простим і лише частково охоплює дії страховка (андерайтера, страхового посередника) щодо оцінки ризику при укладанні договору страхування.

Російський учений Р.Т.Юлдашев дає широке визначення оцінки ризику, розглядаючи її з різних точок зору, зокрема, як "1) всебічне вивчення події, що розглядається як ризик; 2) кількісний вимір ризику, тобто визначення частоти (ймовірності) і можливих наслідків реалізації небезпек для різних груп населення та організацій" [5, с. 792].

Заслуговує на увагу й думка української вченої О.О.Гаманкової, яка розглядає оцінку ризику більш детально, зокрема, з "огляду на характеристики самого об'єкта страхування (виходячи з його вартості та ймовірності настання страхової події із застрахованим об'єктом) та з огляду на особу страхувальника", а са-

ме необхідності "врахувати фізичні та психологічні небезпеки" [6, с. 56].

Зазначені визначення, з одного боку, підтверджують різноманітність прояву оцінки ризику, а з іншого – складність однозначного його визначення. Вони є недостатньо повними та не враховують призначення оцінки ризику.

Отже, пізнання сутності оцінки ризику та її особливостей при укладанні договорів страхування можливе лише на основі з'ясування тих відносин і процесів, при яких вона відбувається. Для вирішення зазначених проблем пропонуємо один з підходів щодо оцінки ризиків, який доцільно здійснювати при укладанні договорів страхування майна громадян.

Оцінювання ризиків, характерних для об'єкта, пропонуваного фізичною особою на страхування є проміжною ланкою між заявою страхувальника про страхування та рішенням страховика про страхування майна чи відмову в його страхуванні (рис. 1).

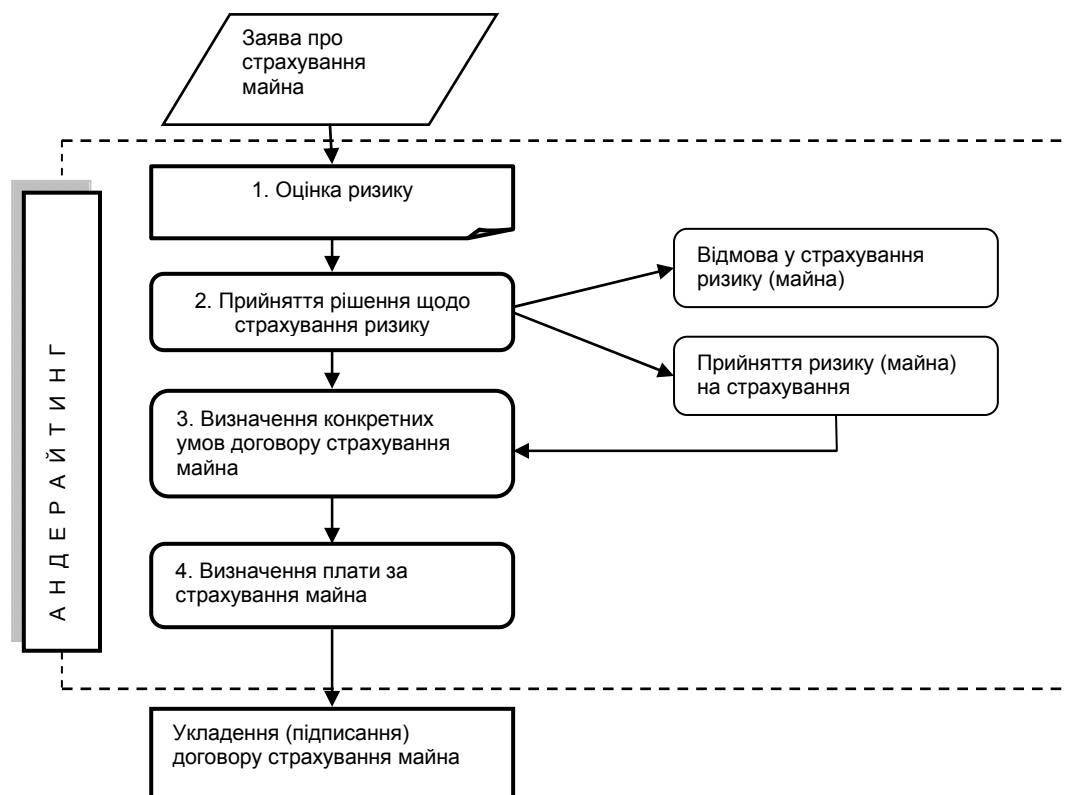

Рис. 1. Місце оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян в андерайтингу страховика

*Джерело: складено автором.

Зокрема, після отримання та опрацювання страховиком заяви про страхування майна здійснюється процес прийняття ризику на страхування, який називається андерайтинг. Починається цей процес з етапу оцінки ризику, за яким слідують етапи, пов'язані з прийняттям рішення про страхування майна або відмову в його страхуванні, визначенням умов договору страхування та розрахунком плати за страхування (страхової премії). Від ретельно проведеної оцінки ризику та виконання інших завдань андерайтингу залежить, наскільки "якісний" ризик буде прийнято на страхування, яка буде ймовірність його настання і як це позначиться на фінансовому стані страхової компанії.

На наш погляд, механізм оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян має включати ряд послідовних етапів, а саме: виявлення (визначення) ризику, відбір ризиків та кількісну оцінку ризику (рис.2).

На етапі виявлення ризику, насамперед, варто виділити відповідні групи ризику, які будуть мірою й критерієм оцінки ризику. В основу кожної групи ризику слід покласти однорідні об'єкти страхування, які характеризуються приблизно однаковими ознаками, наприклад, будівлі, домашнє майно, тварини, автотранспортні засоби.

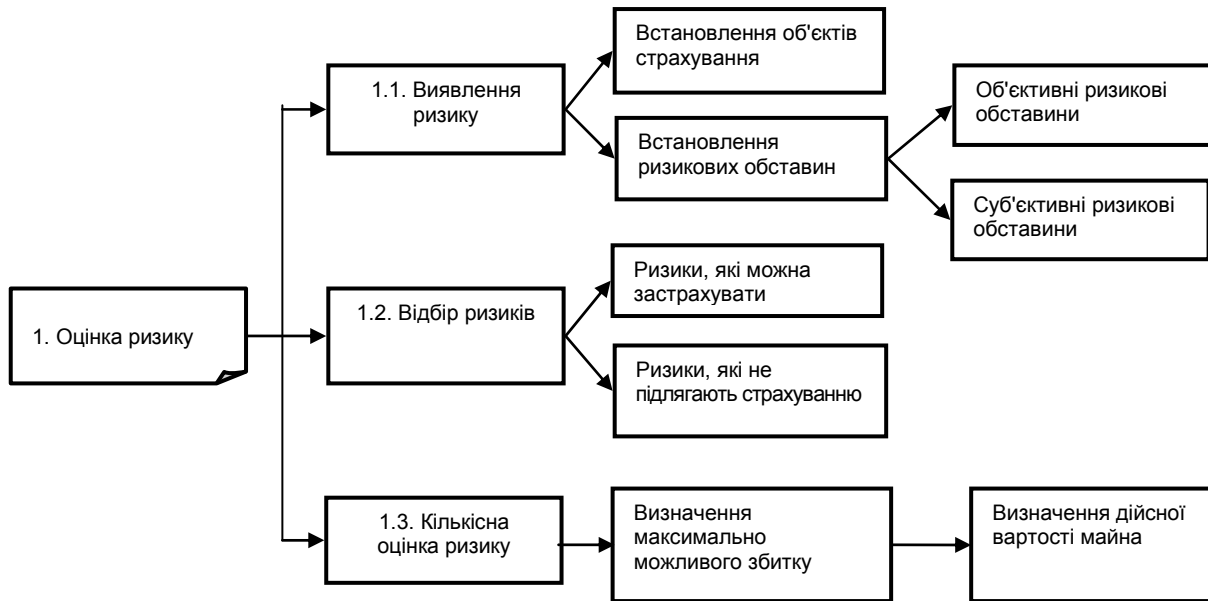

Рис. 2. Схема оцінки ризику при укладанні договорів страхування майна громадян

*Джерело: складено автором.

Далі на цьому етапі визначають ситуацію ризику. Вона характеризує нормальний (природний) стан та обстановку, в якій знаходиться об'єкт страхування. Ситуацію ризику характеризують певні ризикові обставини. І тут важливо виділити об'єктивні та суб'єктивні ризикові обставини. Об'єктивні ризикові обставини – це первинні обставини (причини), які ведуть до настання певних подій. Як правило, вони мають об'єктивний характер й не залежать від волі та свідомості людей (до них відносять, наприклад, ризики, пов'язані з проявом стихійних сил природи та інші). Суб'єктивні ризикові обставини характеризують стан та вид належного людині майна (наприклад, вид будівельних матеріалів конструктивних елементів будівлі; наявність засобів сигналізації в будинку (квартирі), ґрат на вікнах, броньованих дверей в будівлі; місцезнаходження об'єкта страхування та інші). Самі по собі вони не є причиною збитку, але впливають на ймовірність виникнення збитку та його величину.

Ризикові обставини є умовами реалізації ризику. Страховик має зібрати та проаналізувати інформацію, яка характеризує ризикові обставини. Отримані результати в подальшому, доцільно врахувати при визначенні страхового тарифу (або знижок і надбавок до нього).

Отже, виявлення ризику при укладенні договору страхування конкретного майна громадян полягає у тому, щоб встановити об'єкти страхування та виявити всі ризикові обставини, які притаманні певному об'єкту страхування і будуть враховані при визначенні плати за страхування.

Наступним етапом оцінки ризиків є відбір ризиків, тобто тих, які можна застрахувати та, які не підлягають страхуванню. Страховим ризиком є такий ризик, який може бути оцінений з точки зору ймовірності настання страхового випадку й кількісних розмірів можливого збитку. Ризики, які застрахувати не можна, не включаються в обсяг відповідальності страховика.

Таким чином, важливим аспектом процесу відбору ризику при укладанні договорів страхування майна громадян є те, що страховик має здійснити відбір (селек-

цію) ризиків, які можна застрахувати, причому для кожної групи об'єктів страхування (майна) виділяються свої специфічні ризики (табл. 1).

Наступна особливість етапу відбору ризику при страхуванні майна громадян пов'язана з тим, що страховик має зібрати інформацію про можливість та причини появи ризику у потенційного страхувальника. Наявність достатньо повної і належним чином структурованої інформації про ризики є основою для правильного визначення страхової суми та плати за страхування.

Отримати інформацію для відбору ризиків при укладанні договорів страхування майна громадян страховик може різними способами, серед яких виділимо такі: заява про страхування майна; огляд майна, пропонованого на страхування; розгляд та аналіз документів на майно; співбесіда зі страхувальником.

Заява про страхування є найбільш поширеним засобом отримання першої інформації щодо ризиків, запропонованих на страхування. Закон України "Про страхування" визначає, що "для укладання договору страхування страхувальник подає страховику письмову заяву за формою, встановленою страховиком, або іншим чином заявляє про свій намір укласти договір страхування" [7]. У практиці страхування майна громадян заява про страхування може мати усну або письмову форму. На наш погляд, більш виправданою й логічною є письмова заява страхувальника про страхування майна. Необхідність застосування саме такої форми заяви про страхування можна обґрунтувати тим, що, по-перше, страхувальник має довести свій інтерес в об'єкті страхування; по-друге, враховуючи юридичну вагу заяви, страховик розглядає її як невід'ємну частину договору страхування; по третє, ретельне вивчення інформації про об'єкт страхування в письмовій заяві багато в чому сприяє правильній оцінці ризику; по четверте, на стадії подання заяви реалізується принцип максимальної сумлінності сторін страхування; і нарешті, на основі заяви страховик приймає рішення щодо укладення договору страхування майна.

Таблиця 1. Страхові й не страхові ризики за видами майна громадян

Види майна громадян (об'єкти страхування)	Ризики, які можна застрахувати	Не страхові ризики
Будівлі, домашнє майно	– Пожежа, удар блискавки, вибух, падіння пілотованих літаючих об'єктів; – стихійні явища: буря, ураган, град, повінь, землетрус тощо; – аварії водопровідної, опалювальної систем, енергопостачання; – протиправні дії третіх осіб тощо.	– військові дії, громадянські заворушення, страйк, конфіскація, арешт майна; – радіоактивне зараження; – знос, корозія – навмисні дії або груба необачність страхувальника тощо.
Автотранспортні засоби (АЗ)	– Дорожньо-транспортна подія; – пожежа, вибух; – стихійні явища; – падіння дерев та інших предметів, – зіткнення з тваринами; – протиправні дії третіх осіб.	– військові дії, громадянські заворушення, страйк, конфіскація, арешт майна; – радіоактивне зараження; – керування АЗ в стані алкогольного, наркотичного сп'яніння; – використання АЗ як зняряддя злочину; – технічний брак деталей АЗ; – знос, корозія АЗ тощо.
Тварини	– Інфекційні хвороби; – пожежа, удар блискавки, вибух; – стихійні явища; – нещасні випадки: дія електричного струму, отруєння травами тощо; – вимушений забій тварини, якщо вона травмована через нещасний випадок і це унеможливилює подальше її використання	– військові дії, громадянські заворушення, конфіскація; – радіоактивне зараження; – харчове отруєння тварини в місцях постійного утримання; – ускладнення внаслідок планового щеплення тварин; – захворювання і травми у тварини, що існують на момент укладення договору; – плановий забій тварини тощо.

*Джерело: складено автором.

Натомість усна форма заяви про страхування, здебільшого, обмежена за своїм змістом. У разі її використання, при оцінці ризику страховик може зіткнутися з проблемою отримання неповної та недостовірної інформації, що у свою чергу може негативно вплинути на якість оцінки ризику та умови договору страхування.

Для оцінки ризику важливе значення має також огляд майна (будівель; автотранспортних засобів; тварин; окремих предметів домашнього майна, які мають велику вартість). Його проведення дасть можливість встановити наявність об'єктів, які потребують страхового захисту; виявити правдивість інформації, зазначеної у заяві про страхування; виявити фактори ризику, пов'язані, наприклад, з пожежною небезпекою, схильністю об'єкту до ризиків, пов'язаних із проявом стихійних сил природи, небезпекою втрати майна внаслідок протиправних дій третіх осіб тощо.

Отримати необхідну і важливу інформацію для оцінки ризику можна також шляхом опрацювання документів на майно (наприклад, документів на право власності на майно або оренду майна, рахунок-фактуру тощо).

Співбесіда зі страхувальником дозволить виявити ризики, пов'язані з використанням майна. Проте оцінка ризику на основі співбесіди може бути суб'єктивною і залежати від індивідуальної свідомості страхувальника та особи, яка проводить оцінку ризику.

Етапи виявлення ризику та відбору ризиків являють собою якісну оцінку ризику. Далі постає потреба кількісно виміряти ризик. Отже, третій етап оцінки ризику при укладенні договорів страхування майна громадян передбачає кількісну оцінку ризику.

Кількісне оцінювання ризику зводиться перш за все, до визначення розміру максимально можливого збитку, який може виникнути при певному ризику. У страхуванні майна громадян максимальна величина збитку обчислюється як вартість майна за вирахуванням зносу.

Визначення вартості майна, яке приймається на страхування, є найбільш складним завданням оцінки ризику. Ця пов'язано, по-перше, з певними труднощами при визначенні вартості майна з великим строком експлуатації; по-друге, з існуванням на більшість предметів майна вільних цін, які формуються на товарному ринку

під впливом попиту й пропозиції та різняться за регіонами України; по-третє, з необхідністю володіння специфічними знаннями, інформаційним та інструментальним забезпеченням для визначення вартості майна.

З метою визначення вартості майна громадян доцільно використовувати такі методи як витратний і ринковий. Витратний метод полягає у визначенні первісної та дійсної вартості майна. Первісна вартість майна визначається, виходячи з кошторисної вартості нового майна або вартості придбання майна. Дійсна вартість майна визначається шляхом віднімання від первісної вартості суми зносу. Цей метод може використовуватися під час кількісної оцінки будівель, домашнього майна та автотранспортних засобів.

Ринковий метод ґрунтується на принципі заміщення. Його сутність полягає у тому, що вартість майна, пропонуваного на страхування, не повинна перевищувати вартості майна аналогічного виду і якості, що купується або продається на товарному ринку. Для цього необхідно володіти інформацією по ринкам продажу та купівлі за видами майна, схожими з тими, що оцінюються. Цей метод може застосовуватися для кількісної оцінки предметів домашнього майна, тварин і транспортних засобів.

Проте під час використання цих методів можуть виникати проблеми, пов'язані з відсутністю достовірної інформації, необхідної для об'єктивної вартісної оцінки майна та відсутністю досвідчених фахівців (страхових агентів, андеррайтерів, експертів), здатних правильно оцінити майно. А це в свою чергу може стати причиною виникнення невизначеності та конфліктності у взаємодії між: страхувальником – страховим агентом (експертом) – страховиком.

З метою визначення вартості майна громадян також може бути застосований підхід, який ґрунтується на використанні документів (довідок), що підтверджують його вартість. Наприклад, під час визначення вартості будівель доцільно користуватися відповідними оцінними документами бюро технічної інвентаризації (БТІ) органів комунального господарства (ф. № 3), що їх має кожний власник будівель. Вартість транспортних засобів може визначатися, виходячи з довідки-фактури заводу-виробника, довідки-рахунку торгівельної організа-

ції або довідкових матеріалів для визначення ціни транспортних засобів, рекомендованих "Методикою товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів" [8]. Вартість окремих видів домашнього майна може визначатися на підставі довідки-рахунку (чеку) торгівельної організації (ломбарду) тощо.

Підхід, який ґрунтується на використанні документів, що підтверджують вартість майна, відзначається простотою і є доцільним тільки у випадку коли майно нове. Якщо потенційний страхувальник володіє (користується) майном тривалий час (наприклад, кілька років) вартість, зазначена в документах, не буде відповідати реальній (дійсній) вартості майна, так як в процесі користування воно втрачає свою вартість.

Таким чином, кількісне оцінювання майна має надзвичайно велике значення в процесі оцінки ризику, оскільки, дає можливість розрахувати розмір максимально можливого збитку, який може бути завдано об'єкту страхування, встановити страхову вартість (страхову оцінку) майна, необхідну для визначення страхової суми, а також у разі знищення або пошкодження майна – розмір збитку та страхового відшкодування.

Висновки. Отже, виходячи із проведеного дослідження, оцінку ризику при укладанні договорів страхування майна громадян можна визначити як комплекс заходів щодо виявлення ризику (аналізу об'єкту страхування та встановлення ризикових обставин), відбору ризиків та визначення розміру максимального збитку, які здійснюються для вирішення питання щодо прийняття ризику на страхування і визначення розміру страхової премії.

Для проведення вищезазначеного порядку оцінки ризику страховику доцільно: використовувати письмову

форму подачі страхувальниками-фізичними особами заяви про страхування майна; здійснювати огляд майна, пропонуваного на страхування; розробити конкретні рекомендації для страхувальників-фізичних осіб, орієнтовані на усунення або мінімізацію можливих, негативних наслідків ризику; чітко визначити у правилах страхування майна умови проведення оцінки ризику. Крім того, страхове законодавство, не містить норм щодо оцінки ризику, а тому воно потребує доповнень та уточнень.

Список використаної літератури

1. Страхование: [учебник] / [Ахвледиани Ю.Т., Архипова А.П., Амаглобели Н.Д. и др.]; под ред. В.В.Шахова, Ю.Т.Ахвледиани. – [2-е изд.]. – М.: Юнити-Дана, 2006. – 511 с.
2. Шумелда Я.П. Страхування: [навчальний посібник] / Шумелда Я.П. – [2-е вид.]. – Тернопіль: Джура, 2006. – 296 с.
3. Страховий менеджмент: [підручник] / [Осадець С.С., Мурашко О.В., Фурман В.М. та ін.]; за ред. проф. С.С.Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с.
4. Страхування: [підручник] / [Осадець С.С., Артюх Т.М., Бабко В.Л. та ін.]; за ред. С.С.Осадця. – [3-те вид.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 599 с.
5. Юлдашев Р.Т. Страховий бізнес: [словарь-справочник] / Юлдашев Р.Т. – М.: Анкил, 2005. – 832 с.
6. Страхові послуги: [підручник] / [Осадець С.С., Артюх Т.М., Гаманькова О.О. та ін.]; за ред. проф. С.С.Осадця і доц. Т.М.Артюх. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.
7. Закон України "Про внесення змін в Закон України "Про страхування" від 07 березня 1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 18. – ст. 78 [із змінами та доповненнями]. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
8. Наказ Міністерства юстиції України Фонд державного майна України "Про затвердження Методики товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів" від 24 листопада 2003 № 142/5/2092. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1074-03>

Надійшла до редколегії 12.12.13

Т. Кривошлык, канд. экон. наук, доц.
КНЕУ имени Вадима Гетьмана, Киев

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ РИСКА ПРИ ЗАКЛЮЧЕНИИ ДОГОВОРОВ СТРАХОВАНИЯ ИМУЩЕСТВА ГРАЖДАН

В статье исследованы практические аспекты проведения оценки риска в страховании имущества граждан. Определено ее содержание и место в андеррайтинговой деятельности страховой компании. Раскрыты особенности этапов оценки рисков при заключении договоров страхования имущества граждан.

Ключевые слова: оценка риска; страхование имущества граждан; андеррайтинг; отбор рисков; количественная оценка риска.

T. Kryvoslyk, PhD in Economics, Associate Professor
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

THE FEATURES OF RISK ASSESSMENT AT THE CONCLUSION OF THE INDIVIDUAL PROPERTY INSURANCE POLICIES

The article reveals the essence of risk assessment in contracting individual insurance as well as its place in underwriting business of the insurance company. It is stated that the mechanism of assessment in contracting certain individual property insurance is to include the following stages; identification of risks, selection of risks and quantitative risk assessment. At the stage of identifying risk in contracting individual property insurance it is suggested the following steps; identification of insurance objects and disclosure of all circumstances involving risk that are relevant to these objects and which will be considered in determining payment for insurance.

Keywords: risk assessment; individual property insurance; underwriting; risk selection; quantitative risk assessment.

УДК 368029
JELG22

В. Веретнов, ст. викл.
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, Київ

КРИТЕРІЇ ВИБОРУ ЦЕДЕНТОМ ОБЛІГАТОРНОГО ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНОГО ПОКРИТТЯ ПО ДОГОВОРУ ЕКСЦЕДЕНТУ ЗБИТКУ

На вибір цедентом оптимального перестраховального покриття впливають зовнішні, внутрішні, об'єктивні, суб'єктивні чинники. Обґрунтовано передумови доречності, а також переваги та недоліки застосування облігаторного, непропорційного перестраховання. Виокремлено критерії вибору перестраховального захисту за облігаторним договором ексцеденту збитку. Використання зазначених критеріїв дозволяє не тільки оптимізувати перестраховальний захист, але і забезпечити баланс інтересів в довготермінових відносинах цедента і перестраховика.

Ключові слова: договір ексцеденту збитку; непропорційне перестраховання.

Постановка проблеми. Ринок міжнародного перестраховання на відміну від внутрішнього, все активніше використовує непропорційне перестраховання, зокрема

облігаторні договори ексцеденту збитку. Спонукає до цього необхідність покриття великих та катастрофічних ризиків, які страховик прийнявши на себе, прагне розді-